

Pregled dejavnosti, ki spodbujajo socialno vključenost na podeželju v občini Šentjur

Izvleček

Vse pogosteje slišimo in beremo, da današnja družba doživlja krizo smisla in krizo duha, ki se kažeta skozi pojave družbenih anomalij, osamljenosti in indiferentnosti do drugih ljudi. Večina ljudi je postala brezbriznih do te mere, da drugih ne vidijo in do njih ničesar ne čutijo ter se le resignirano umikajo v svoj svet.

Kljub temu da je na podeželju socialnih stikov več kot v mestih, pa jih je tudi tu manj kot jih je bilo nekoč. Zmanjšuje se socialna vključenost v posamezne dejavnosti.

Človek je naravno in družbeno bitje. Že od pradavnine se je glede na interes, potrebe, spol, starost povezoval v skupine.

Na podeželju se pogosto formirajo skupine, bodisi formalne bodisi neformalne, kjer ljudi združujejo enaki interesi, in četudi je skupina formalno organizirana, so njeni člani prijatelji. To pomeni, da razvijajo socialne stike, odnose, se vključujejo v dejavnosti in pomembno prispevajo k razvoju podeželja.

S svojo raziskavo sem ugotovila, da je socialna vključenost v občini Šentjur na podeželju dobra, saj se ljudje povezujejo v številna društva z zelo različnimi dejavnostmi. Na podeželju je še toliko bolj izrazito, da se v enem društvu ukvarjajo z več dejavnostmi in je takšna formalna skupina gonilo povezovanja, druženja in socialne vključenosti posameznikov v kraju. V dejavnosti se vključujejo tako mladi kot starejši, moški in ženske, na zelo različnih področjih. Torej na podeželju je socialna vključenost še vedno zelo dobra, morda pa malo izginja neformalno druženje in socialno vključevanje na popolnoma neformalni ravni.

Ključne besede: socialni stiki, socialna vključenost, podeželje, zadovoljstvo, skupnost

Review of activities that promote social inclusion in rural areas in the community of Šentjur

Summary

We increasingly hear and read that today's society is experiencing a crisis of meaning and crisis of the spirit, which is reflected through the phenomena of social anomalies, isolation and indifference to other people. Most people became indifferent to such an extent that one does not see another and do not feel anything, and they are only resignedly withdrawing into his own world. Even though, we have more rural social relations than in cities, there are also less than it once was. We have increased reduction of the social integration of individual activities. Since ancient times man has been connected in groups, depending on the interest, needs, gender, age. In rural areas there are often formed of either formal or informal groups, where people combine the same interests and even though the group is formally organized, its members are friends. This means that they develop social contacts, relationships and are involved in activities and contribute significantly to rural development. In my research, I found that social inclusion in the rural municipality of Šentjur is good,

because people associate the number of societies with very different activities. In rural areas is even more pronounced that in one society are involved and the driver of such a formal group is integration, socialization and social inclusion of individuals in the city. The activities include both young and old, men and women, in very different fields. So the rural social inclusion is still very good, maybe a little fading informal gathering and social integration in a completely informal basis.

Key words: *social contacts, social inclusion, rural, satisfaction, community*

1 Uvod

Zaradi vse hitrejšega tempa življenja se je spremenil tudi življenjski slog ljudi na podeželju. Včasih so bili ljudje zelo povezani med seboj, sosed je poznal soseda, delovala je medsosedska pomoč. Danes se v mestih pogosto sosedi med seboj niti ne poznajo, ali pa so njihovi stiki le bežni. Tak življenjski slog se je prenesel tudi na podeželje. Nekateri socialne skupine pa vendarle želijo ohraniti socialne odnose in povezovati ljudi. Velikokrat so društva gonilo razvoja in medsebojnega povezovanja ter socialnega vključevanja. Društva, ki se ukvarjajo s kmetijsko dejavnostjo, ohranjanjem kulturne dediščine, turistično in živilsko dejavnostjo, pa še toliko bolj prispevajo k socialnem vključevanju na podeželju. To so društva kmečkih žena, vinogradniška društva, čebelarska, turistično olepševalna in druga podobna društva.

2 Človek kot naravno in družbeno bitje

»Človek je najprej naravno bitje, se pravi, da je tudi telesno, živo, čutno in nagonsko bitje. Svoje naravne in življenjske moči, zmožnosti in sposobnosti ter ustrezno dejavnost mora uporabljati za to, da se ohrani pri življenju, da lahko zadovolji svoje življenjske potrebe (Jambrek, 1992, 11).«

Človek je tudi družbeno bitje.

»Življenje posameznika je osebno, individualno le do določene meje, sicer pa nanj vplivajo razredna razmerja, katerih del je, poklicna dejavnost, ki jo opravlja, življenjski pogoji in organizacija celotne družbe. Na vsakega človeka vplivajo vsi ljudje, s katerimi se družijo in sodelujejo, pa tudi prejšnje generacije, ki so ustvarile in prenesle naprej določene oblike obnašanja, družbenih odnosov in zavesti. Dejanska osnova, ki pogojuje družbeno bistvo človeka, je potemtakem vsota vseh oblik obnašanja in družbenih odnosov, ki predstavljajo posameznika in je za vsako generacijo nekaj danega (Jambrek, 1992, 12).«

Tudi definicija socializacije govori o človeku kot posamezniku, ki je vpet v družbeno dogajanje.

»Socializacija posameznika traja celo življenje, vendar pa ni v vseh obdobjih enako intenzivna. Posameznik v tehnološko visoko razviti družbi je nenehno pod vplivom socializacije. Socializacija je pomemben proces z vidika družbe, saj se na ta način družba obnavlja, to pa omogoča, da so vrednote, potrebe, cilji usklajeni s splošnimi potrebami družbe. Prav tako je socializacija pomembna z vidika posameznika. Brez stikov z drugimi posamezniki, z zanemarjenjem resničnega družbenega dogajanja in prek svojega lastnega osebnostnega razvoja posameznik ne more zadovoljivo razvijati lastnih načinov in oblik vedenja ter ravnanja, zato tudi ni zmožen zadovoljivo oblikovati svoje lastne identitete (Bezenšek, 1998, 18).«

Ljudje imajo različne potrebe, želje in interese. Potrebe so naravne (hrana, pijača...) materialne (stanovanje, obleka...), za zadovoljevanje le teh potrebujemo materialna, eksistenčna sredstva in pogoje. Naravne potrebe so tudi družinske potrebe to so razmerje med moškim in žensko, straši in otroki, v zvezi z ljubeznijo, razmnoževanjem.

Pregled različnih vrst človekovih potreb dopolnjuje še potreba po sporazumevanju, sodelovanju, druženju, občevanju z drugimi ljudmi (Jambrek, 1992).

2.1 Medsebojni odnosi

»Vzajemno obnašanje več posameznikov, njihovo sodelovanje ali interakcija je osnova za oblikovanje medčloveških odnosov ter zapletenejših oblik združevanja (Jambrek, 1992, 13).«

»Če se v družbi oblikujejo sorazmerno trajni sestavi (sistemi) ali vzorci medsebojnega sodelovanja (interakcije), ki jim pravimo tudi skupine, organizacije, društva, združenja ali ustanove, institucije je s stališča posameznega dejavnega člana takega združenja primerno govoriti o participaciji. Oseba torej participira, če je član določene skupine in če se udeležuje dejavnosti, ki so značilne za to skupino (Jambrek, 1992, 14).«

»Organizirana ali tudi formalna participacija pomeni članstvo in dejavnost v raznih organiziranih skupinah, kakršne so razna društva, združenja in organizacije, na primer turistično, lovsko, gasilsko, čebelarsko društvo, športni klubi, strokovne organizacije itn. (Jambrek, 1992, 15).«

»Vsaka oblika človekovega združevanja, vsaka družbena skupina ali organizacija predstavlja notranje razčlenjen sestav različnih dejavnosti, interesov, človekovih želja in hotenj, vzajemnega obnašanja in sodelovanja ter ustreznih družbenih odnosov (Jambrek, 1992, 18).«

»Za človeka je značilno zavestno, premišljeno in načrtovano delovanje. Če človek deluje sam zase, se mora podrežati le zahtevam svojega naravnega ne pa tudi družbenega okolja. Praviloma morajo ljudje, ki sodelujejo med seboj kot prebivalci lokalne skupnosti, kot člani delovnih, političnih in drugih organizacij, svoje delovanje uskladiti z delovanjem svojih sodelavcev (Jambrek, 1992, 313).«

2.2 Formalne in neformalne skupine

V družbi se formirajo številne skupine. Po načinu druženja so lahko občasne, njihovo trdnost pa lahko zaznamuje skupen interes. Lahko pa se razvijejo tudi v trdno prijateljsko skupino za vse življenje (Bezenšek, 1998, 24).

Formalne družbene skupine so ponavadi organizirane, označuje jih poseben namen ali funkcija, ki jo formalno določajo pravila (statuti, pravilniki). Za te skupine je značilno, da imajo formalni način vodenja, vstopne in izstopne pogoje za člane, posebno ime in razpoznavne znake. V stvarnosti se te skupine velikokrat prekrivajo s sekundarnimi družbenimi skupinami (šole, podjetja, združenja, lokalne skupnosti ...).

Neformalne skupine pa ponavadi tvorijo naključne skupine (skupine prijateljev, znancev), in nimajo formalnega vodstva. (Barle et al., 1994).

Na podežlju se formirajo tako formalne kot tudi neformalne skupine, kjer ljudi združujejo enaki interesi in četudi je skupina formalno organizirana, so njeni člani prijatelji. Ljudje razvijajo socialne stike, odnose, se vključujejo v dejavnosti in pomembno prispevajo k razvoju podeželja.

2.3 Kvaliteta življenja

Med kazalce življenjske ravni običajno uvrščamo:

- dohodke in s tem kupno moč posameznika, družin ali posameznih družbenih slojev;
- zdravje in dostop do zdravstvenih storitev;
- posedovanje predmetov trajne potrošnje;

- delovne razmere oziroma položaj na delovnem mestu;
- prehrano;
- kvaliteto naravnega okolja in ohranjenost tega;
- stanovanjske razmere;
- izobrazbo idr.;

Kvaliteta življenja pa poleg tega zajema še t.i. duhovne dobrine:

- vključenost posameznikov v mrežo družbenih odnosov, t.j. zadovoljevanje socialnih potreb (potreb ljubiti, pripadati);
- možnost izbire življenjskega stila, s čimer lahko posameznik izrazi svojo osebnost in vrednote;
- dostop do kulturnih dobrin (izobraževanje in smiselno preživljanje prostega časa);
- možnost udeležbe v javnem življenju in vpliv na urejanje javnih zadev (politična participacija kot sredstvo, ki prispeva k aktiviranju virov, pomembnih za kvaliteto življenja. (Barle et al., 1994).

3 Društva v občini Šentjur

Občina Šentjur sodi med večje slovenske občine, saj meri 222,3 km² in ima malo manj kot 19.500 prebivalcev. Segra od drameljskih goric na severu do razgibanega kozjanskega gričevja in vrhov Bohorja na jugu.

Upravno je razdeljena na 13 krajevnih skupnosti: Šentjur – Rifnik, Ponikva, Dramlje, Slivnica pri Celju, Loka pri Žusmu, Planina pri Sevnici, Grobelno, Prevorje, Kalobje, Blagovna, Dolga Gora, Vrbno - Podgrad in Mestna skupnost Šentjur.

Občinsko središče je mesto Šentjur, ki je tudi poselitveno in zaposlitveno središče.

Gričevnata pokrajina ustvarja pogoje za razvoj sodobne kmetijske proizvodnje s poudarkom na sadjarstvu, vinogradništvu in živinoreji. Dobre prometne povezave so že v preteklosti omogočile razmah industrije. Tudi danes, skupaj z drugimi nič manj pomembnimi dejavniki, kot so prostorske možnosti ter volja in znanje ljudi, se pospešeno razvijajo obrt in podjetništvo, predelovalne panoge, trgovina in razne poslovne dejavnosti tako v obrtni in industrijski coni v Šentjurju kot v drugih krajih na območju občine.

V občini se polagoma razvija tudi turizem, predvsem na posameznih turističnih kmetijah. Naravno okolje je relativno dobro ohranjeno in nudi številne možnosti za aktivno preživljanje prostega časa (kolesarjenje, pohodništvo, konjenišvo, lov, ribolov ...).

V občini Šentjur oziroma na Upravni enoti Šentjur so registrirana 203 društva in sicer na področju Šentjurja deluje 100 društev, na področju Ponikve 18, v Dramljah 16, v Gorici pri Slivnici 19, v Loki 8, v Planini pri Sevnici 22, v Grobelnem 7, v Prevorju 9 in na Kalobju 4.

4 Materiali in metode

Ne glede na svojo dejavnost imajo vsa društva pomembno vlogo pri spodbujanju socialnega povezovanja in stikov, spodbujajo kakovost socialnih stikov na podežlju za osebni razvoj in nadaljnji razvoj podeželja. Izmed vseh naštetih društev po posameznih krajih, se 31 društev ukvarja z razvojem podeželja, kmetijstvom, ohranjanjem kulturne dediščine, turizmom, kulturo in na ta društva sem se osredotočila pri mojem raziskovanju (to je 6 čebelarskih društev, 1 govedorejsko, 2 konjerejska, 2 vinogradniška, 6 turistično olepševalnih društev, 5 kulturnih, 2 društva za ohranjanje kulturne dediščine, 2 strojna kroška, 1 društvo podeželske mladine, 1 društvo kmetič, 1 hortikulturno, 1 gobarsko, 1 društvo za miroljubno kmetijstvo in 1 društvo za osvoboditev živali). Na območju Šentjurja delujeta le dve društvi, ki se ukvarjata s socialno in terapevtsko dejavnostjo.

Kot metodo za raziskovanje sem uporabila spletno anketo. Tudi sama sem član društva, ki deluje na podežlju in ker je delovanje v društvih prostovoljno, kar pomeni, da so člani poleg svojega udejstvovanja v društvu aktivni tudi v svojem profesionalnem in zasebnem življenju,

sem se odločila za čimkrajšo anketo, ki pa bi dala zelene rezultate. Anketni vprašalnik je vseboval le 10 zaprtih vprašanj. Pri sedmih vprašanjih so bili na voljo različni odgovori, pri treh vprašanjih pa so anketiranci odgovarjali z da ali ne. Ankete sem posredovala 31-im izbranim društvom in dvema, ki se ukvarjata s socialno terapevtsko dejavnostjo, torej skupaj 33.

Podatke pridobljene s pomočjo spletne ankete sem analizirala v računalniškem programu Excel.

5 Rezultati in razprava

Na upravni enoti Šentjur sem najprej pridobila podatke o registriranih društvih ter o njihovi dejavnosti.

Anketo je izpolnilo 21 društev, kar je 63,6 % od 33 odposlanih anket.

Tabela 1: Pregled dejavnosti anketirancev

Dejavnost	Število odgovorov	Odstotek
kulturna	3	14,29
turistična	1	4,76
kmetijska	8	38,10
živilska	1	4,76
ohranjanje kulturne dediščine	5	23,81
socialna in terapevtska	1	4,76
drugo	2	9,52
SKUPAJ	21	100

Vir: Lasten

Med vsemi anketiranimi se največ društev ukvarja s kmetijsko dejavnostjo 38,10 %, sledijo ohranjanje kulturne dediščine s 23,81 %, nato kulturna dejavnost s 14,29 % in 4,76 % s turistično, živilsko ter socialno in terapevtsko dejavnostjo. Dva anketiranca ali 9,52 % sta odgovorila z odgovorom drugo, in sicer se eno društvo ukvarja s hortikulturo, eno pa s pravicami živali in ohranjanjem narave. To prikazuje Tabela 1.

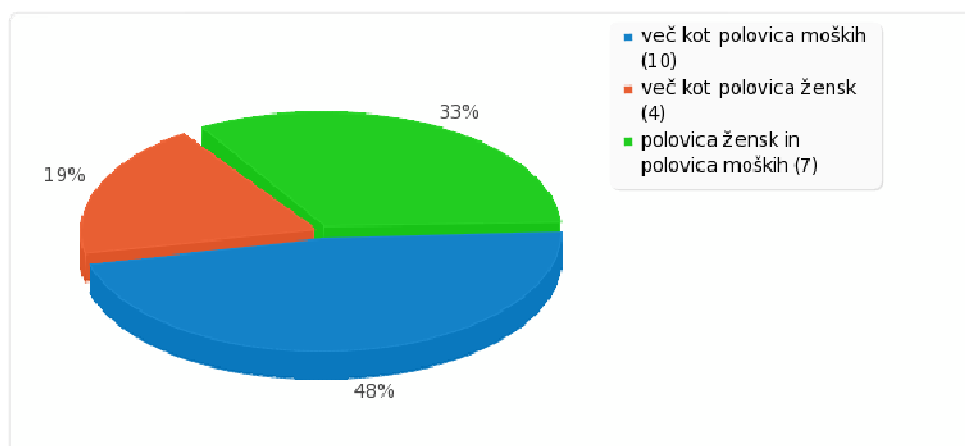
Tabela 2: Tabelarni prikaz števila članov v društvu

Število članov	Število odgovorov	Odstotek
Do 20 članov	4	19,05
Od 20 do 40 članov	10	47,62
Nad 40 članov	7	33,33
SKUPAJ	21	100

Vir: Lasten

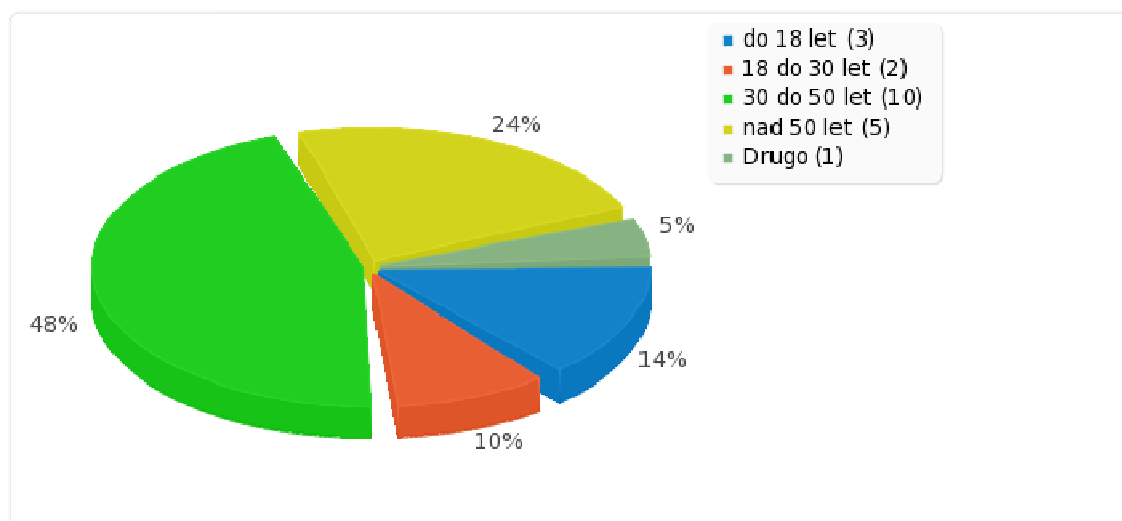
Največ društev – 10 ali 47,62 % ima 20 do 40 članov, 7 društev ali 33,33 % ima nad 40 članov ter 4 društva ali 19,05 % ima do 20 članov. Torej med anketiranimi društvi prevladujejo srednje velika društva, ki imajo do 40 članov, kar prikazuje Tabela 2.

V raziskavi me je zanimala tudi korelacija socialne vključenosti glede na spol in starost.

Slika 1: Grafični prikaz strukture članov po spolu v posameznem društvu
Vir: Lasten

Iz Slike 1 je razvidno, da v skoraj polovici anketiranih društvih prevladujejo moški. Društva, v katerih prevladujejo moški, se predvsem ukvarjajo s kmetijsko dejavnostjo, torej vinogradniška društva, čebelarska. Stirje anketirani ali 19,05 % so odgovorili, da v njihovih društvih prevladujejo ženske, gre za društva, ki se ukvarjajo z ohranjanjem kulturne dediščine, živilstvom, kulturo ter socialno terapevtsko dejavnostjo, v sedmih društvih ali 33,33 % pa je polovica žensk in polovica moških. Torej lahko tudi iz odgovorov sklepamo, da so še vedno dejavnosti, ki so bolj domena moških in na drugi strani nekatere dejavnosti bolj v domeni žensk. Rezultat pa vendarle kaže, da so na podeželju bolj socialno vključeni moški kot ženske.

Slika 2: Grafični prikaz starostne strukture posameznega društva
Vir: Lasten

Vse starostne skupine se vključujejo v posamezne dejavnosti. Največ (47,52 %) je starostne skupine od 30 do 50 let, sledi starostna skupina nad 50 let s 23,81 %, najmanj (9,52 %) pa jih je v starostni skupini od 18 do 30 ter do 18 let 14,29 %. Za starostno skupino od 18 do 30 let je socialna vključenost verjetno manjša zato, ker odhajajo mladi na študij izven svojega kraja bivanja in se v domači kraj vračajo le za konec tedna ali pa niti to ne. (Slika 2).

Z odgovorom drugo je anketiranec opredelil, da podatka o starostni strukturi članov nimajo. Člani se v društva vključujejo zaradi dejavnosti, s katero se društvo ukvarja v kar 61,90 %, velik odstotek 38,10 % pa zaradi druženja, povezovanja, socialnih stikov. To je prikazano v Tabeli 3.

Tabela 3: Tabelarni prikaz odgovorov glede razlogov članstva

Razlog članstva	Število odgovorov	Odstotek
-----------------	-------------------	----------

Druženje, povezovanje, socialni stiki	8	38,10
Nastopanje	0	0,00
Dejavnost, s katero se društvo ukvarja	13	61,90
SKUPAJ	21	100

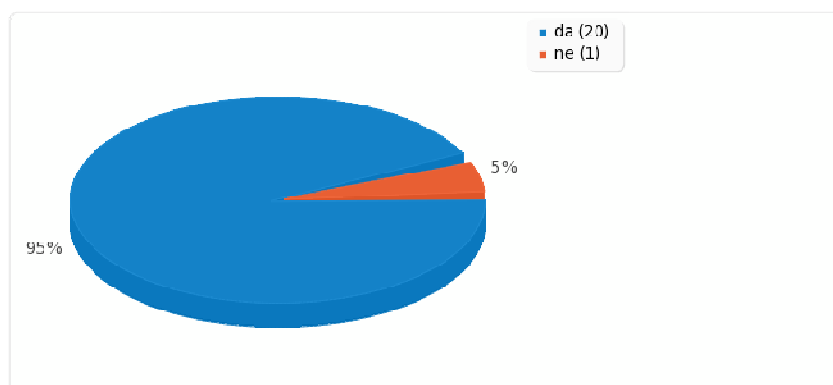
Vir: Lasten

Tabela 4: Tabelarni prikaz pogostnost srečevanja

Pogostnost srečevanja	Število odgovorov	Odstotek
Enkrat tedensko	3	14,29
Enkrat mesečno	6	28,57
Manj kot enkrat mesečno	1	4,76
Po potrebi	11	52,38
SKUPAJ	21	100

Vir: Lasten

V Tabeli 4 je prikazana pogostnost srečevanja. Največ anketirancev 11 ali 52,38 % se srečuje po potrebi, 6 anketirancev ali 28,57 % se srečuje enkrat mesečno, 3 ali 14,29 % pa se srečuje enkrat tedensko.

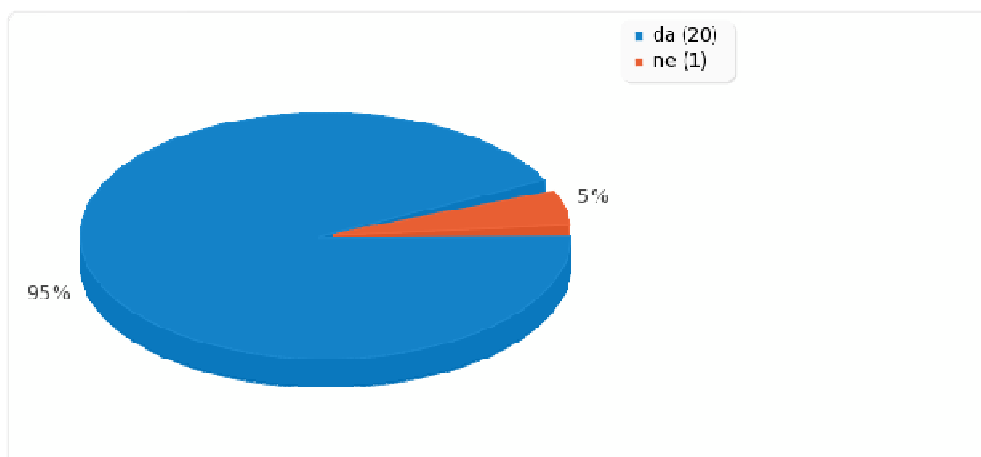

Slika 3: Grafični prikaz prispevka društva h kakovosti življenja

Vir: Lasten

Samo društvo, ki se ukvarja s hortikulturo, meni, da ne prispeva h kakovosti življenja ljudi v svojem kraju, vsi ostali (95,24 %) pa menijo, da s svojim delovanjem pomembno vplivajo tudi na kakovost življenja ljudi, saj se družijo, pridobivajo nova spoznanja in znanja tako o dejavnosti, s katero se ukvarjajo kot tudi o drugih temah. To je razvidno iz Slike 3.

Slika 4 prikazuje, da 95,24 % anketiranih meni, da s svojim delovanjem in druženjem vplivajo na razvoj podeželja. Krajevne skupnosti občine Šentjur so namreč manjši kraji in večina anketiranih društev deluje na podeželju, zato tudi tako velik odstotek. Menim, da tudi druga društva, ki niso neposredno povezana s kmetijstvom, živilstvom, ohranjanjem kulturne dediščine pomembno vplivajo na razvoj podeželja, saj so običajno v društvo včlanjeni domačini, ki si želijo povezovanja, socialnih stikov ter želijo razvijati podeželje in kraj. Prav tako se vsa anketirana društva razen enega, kar predstavlja 95,24 %, povezujejo s sosednjimi društvi in tako sodelujejo med seboj v dobro podeželja in kvalitete življenja prebivalstva.

Slika 4: Grafični prikaz vplivanja društva na razvoj podeželja

Vir: Lasten

Tabela 5: Tabelarni prikaz uspešnosti vključevanja društva v občinske, državne in evropske projekte

Uspešnost	Število odgovorov	Odstotek
Zelo uspešno	4	19,05
Uspešno	16	76,19
Neuspešno	1	4,76
Se ne vključujemo	0	0,00
SKUPAJ	21	100

Vir: Lasten

Prav vsa anketirana društva se vključujejo v občinske, državne in evropske projekte. Samo eno ali 4,76 % meni, da je pri tem vključevanju neuspešno, največ (76,19 %) jih meni, da se uspešno vključujejo v te projekte, 19,05 % društev pa meni, da so pri vključevanju v občinske, državne in evropske projekte zelo uspešni. To je prikazano v Tabeli 5.

6 Zaključek

Človek je poleg naravnega tudi družbeno bitje. Kot družbeno bitje ima potrebo po sporazumevanju, sodelovanju, druženju z drugimi ljudmi, torej potrebo po socialni vključenosti. Rezultati ankete kažejo, da je formalno povezovanje zelo živo. Na podeželju se povezujejo posamezne socialne skupine glede na dejavnost, s katero se ukvarjajo, temu pa sledi povezovanje zaradi druženja, socialnih stikov in socialne vključenosti. Najpogosteje se anketiranci ukvarjajo s kmetijsko dejavnostjo, kjer prevladujejo moški, pri živilski, turistični in dejavnosti za ohranjanje kulturne dediščine pa so bolj socialno vključene ženske. Socialno terapevtske dejavnosti ni veliko, verjetno zaradi tega, ker to dejavnost pokrivajo institucije. Zaključimo lahko, da je socialna vključenost na podeželju dobra in da se med seboj povezujejo tudi posamezne socialne skupine. Običajno gre za formalno organizirane skupine, medtem ko je neformalnega druženja verjetno manj, kot ga je bilo nekoč.

7 Literatura in viri

- Bezenšek, J. *Družboslovje – državljanska kultura*. Ljubljana: DZS, 1998.
 Barle, A. et al.; *Sociologija : gradivo za srednje šole*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport, 1994.
 Cunder, K. *Družboslovje – Geografija*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1999.
 Haralambos, M. *Sociologija: teme in pogledi*. Ljubljana: DZS, 1999.
 Hill, G. *Psihologija: shematski pregledi*. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije, 2001.

Lowson, T. *Sociologija: shematski pregledi*. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije, 2004.

Jambrek, P. *Uvod v sociologijo*. Ljubljana: DZS, 1992.

Kulovec, M. *Dopolnilne dejavnost na kmetiji*. Ljubljana: Kmečki glas, 2002.

Moore, S. *Sociologija: ključni pojmi in dejstva*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče, 1993.

Musek, J. *Psihologija*. Ljubljana: Educy, 1995.

Musek, J. *Psihologija: Človek in družbeno okolje*. Ljubljana: Educy, 1994.

Uporaba socialnega kapitala. Pridobljeno 28. 2. 2012, iz <http://www.blazkos.com/socialni-kapital-in-linkedin.php>

Občina Šentjur. Pridobljeno 1. 2. 2012 iz <http://www.sentjur.si/>

Prijatelji s kognitivno koristjo: socialni odnosi izboljšajo kognitivno funkcioniranje. Pridobljeno 1. 2. 2012 iz <http://www.sinapsa.org/radovedni/novice/>